

Johan Christopher Haar, Sogneprest til Voss.

Ved hans dattersøns sønnesønsdatter Aagaat Daae.

Johan Christopher Haar, der 45 Aar gammel døde 1751 som sogneprest til Voss efterlod kun 1 barn, der overlevede barnealderen, men da han gjennem hende har efterladt en meget talrig slægt, tør

Malt før 1735.

jeg formode, at nogle Meddelelser om ham, kan paaregne interesse hos hans mange descender. Disse oplysninger er dels hentede fra den over ham holdte ligpræken, dels ogsaa fra andre kilder. Han blev født i Dalsgaard prestegaard, Taarups prestegjeld i Viborg stift $\frac{1}{11}$ 1705 som anden søn av sognepresten der Nils Pederssøn Haar og prestedatteren Karen Mangor; hans far døde allerede 1712, hans mor flyttede da kanske til Viborg, da begge hendes sønner gik paa skole i Viborg og derfra blev dimitteret av skolens rektor magister Niels Wibe. Johan blev student 1724 og efter at

have taget theologisk embedseksamen, reiste han til Kongsberg, hvor han i $2\frac{1}{4}$ aar informerede assessor Poppes børn, og derefter har han i $2\frac{1}{2}$ aar boet i Bragenæs (=: Drammen), hvor han vel har holdt skole, da der siges, at han her »informerede adskillige forneme folches børn«.

I oktober 1731 reiste han til Kjøbenhavn for »at sollicitere og søge videre sin lykke, hvor udi hand og reussierede, da hand aaret efter i october blev kaldet til skibsprest paa skibet Cron Prindtsen, som var destineret at gaa til Trankebar i Ostindien. Da hand nu efter 1 aar og 8 maaneder havde fuldbragt dend lange og besværlige reise, blev hand efter at hand 3 gange havde havt den naade at prædike for det kgl. herskab paa Fredrichsborg og Fredensborg efter ansøgning udnævnt til sogneprest til Finnaas i Bergens stift $\frac{1}{7}$ 1735«.

» $\frac{21}{9}$ 1735 celebrerede han sit bryllup med Kierstina Krag udi hendes forældres hus i Ousted prestegaard i Sjælland udi mange

høiforneme venners og paarørendes anseelige nærværelse«, og drog saa med sin hustru til Norge, hvor han av provsten, sogneprest Johan Koren i Mosters kirke blev indsat som sogneprest til Finnaas og blev nu i dette besværlige kald med lange baadreiser til annekserne i 10 aar, da han blev udnævnt til sogneprest til Graabrødre menighed i Viborg; dette embede tiltraadte han dog ikke, da han ved mageskifte av $\frac{24}{7}$ 1744 med sogneprest til Voss, mag. Jørgen Harboe, blev enige om, at Jørgen Harboe reiste og overtog Graabrødre menighed i Viborg og han blev sogneprest til Voss, hvilket embede han tiltraadte $\frac{1}{3}$ 1745.

Dr. Erik Pontoppidan var biskop i Bergens stift 1747—57; naar der siges¹⁾, at han har ikke været tilfreds med Johan Christopher Haar, synes dette at være modbevist ved hans visitatsrelationer²⁾, hvor han udtaler sig noksaa skarpt, naar der foreligger noget, der fortjener paatale; fra visitatsen paa Voss, siger han: »Kaldes det bedste og største kald i stiftet og talte 800 husfædre. Sognepresten var Johan Christopher Haar, tilforn skibsprest paa en ostindiefarer, dernæst sogneprest til Findaas og endelig her. Prædikede temmelig grundig, dog for denne menighed altfor udstuderet og kunstig, hvilket jeg siden ved eenlig samtale foreholdt ham og han tilstod ikke at være bekvem til opbyggelse. Han er non indoctus, bene moratus & insecularibus versatissimus, saa og munter i at holde over god orden, men efter rygtet noget legalis og streng i udvortes ting; har et temmelig godt bibliotek. Saasom omgaaende skolemestre ere tre nylig antagne, men den fjerde udkræves endnu, da almuen i Voss, som er baade det frugtbareste og deiligste district, af nogle kaldet det norske Italien, bor temmelig nær tilsammen, saa agter sognepresten av egne midler at stifte en bestandig skole ved hovedkirken, i hvilket gode forsæt jeg bestyrkede ham.... Om ingen af kirketjenerne hørtes noget offentlig klagemaal, men vel af nogle et knur, fordi presten lod kirkedøren lukke ved gudstjenesten, indtil velsignelsen var læst, dog saa at en dør i choret stod aaben for de gamle og svage. Jeg bad ham være forsigtig deri, særdeles da en vis officer af landmilitzen havde stødt sig derover.. Ved visitatsen var der tale om døvstumme skulde tages til alters, sognepresten sagde, at negtelse heraf vilde fremkalde røre blandt almuen«.

Disse udtalelser synes at vise, at biskoppen har været ganske vel fornøiet med ham, ligesom ogsaa almuen havde intet at klage over.

¹⁾ Lampe: Bergens stifts biskopper og prester.

²⁾ Aktmæssige Bidrag til den norske kirkes historie i det attende aarhundrede. Samlede i det Danske Geheimearkiv og det Store kgl. bibliotek af Ludvig Daae.

Nogen skole fik han ikke oprettet, og grunden herfor ligger muligens i, at hans levedage ikke blev lange. Allerede $\frac{3}{5}$ 1751 døde han; »han var syg i 7 uger, forkjølelse, hidsig feber og de sten-smerter, der var hans plage, og omend hans hustru lod hente fra Bergen den konsterfarne regimentsfeltskjær Signor Lousen, var dog alt forgjæves, han døde efter at have levet i denne verden 45 aar 6 maaneder og 3 dage«.

Ligprækenen er ikke signeret, men holdtes formodentlig af provsten, sogneprest til Kinservik Hans Carsten Atche, der udtaler: »at han som sogneprest til Voss var en tro husholder over Guds hemelige ting«.

Der findes ogsaa to sørgevers over ham; det ene av disse er skrevet paa 4 sider i 4° og bestaar av 10 fireliniede strofer, du hans »... afsjælede Legeme til sit Sove-Kammer i Waases Hoved-Kirche af mange Forneme Venner blef ledsaget d. 18. Majj 1751, componeret af Sørge Huusets Ringe Tiener Svend Schovlund«, der takker »for de Aar Du mig en Principal har været«, hvilket muligens betyder, at forfatteren har været pers. kap. til Voss¹⁾. Det andet sørgevers er trykt hos Christopher Kothert i f^o, bestaar av 25 fireliniede vers paa 4 sider og udstyret som de vanlige leilighedsvers, der udgik fra dette trykkeri; et par av stroferne lyder saaledes:

»Saa skal Hr. salig Haar, dit Minde ey forgjættes
Dit Navn af Livsens Bog ved intet kand udslettes
Din Tak ey glemmes skal, mens der er Liv i os
Og mens der er en oprigtig Mand paa Woss.

Da hver en redelig, som ser din Grav og Hvile
Beklage vil din Død og denne Grav-Skrift stiiile:
Vor Præst, Nødtrængtes Hjælp! Johan Christopher Haar
Her hviler, Himlen veed, naar vi hans Mage faar.

Signeret: Da og følgende taarefulde Blomster paa Graven ere udstroede af Den afdødes dyb-sørgende Syster-Søn Elovius Bille«.

Traditionen beretter, at han døde av slag paa prækestolen, hvilket altsaa ikke medfører sandhed, samt at hans lig blev balsameret og begravet under alterfoden i Voss Hovedkirke, hvilket forholder sig saa, da en av hans descendenter, Hans Henrik Holck Daae, der døde som sogneprest til Gildeskaal 1884, medens han var pers. kap. til Voss 1845—56, lod alterfoden tage bort og saa da hans balsamerede lig. Nu er enhver adgang til ligkjælderens under Voss kirke spærret.

¹⁾ Lampe: Bergens stifts biskopper og prester, nævner ingen pers. kap. til Voss i aarene 1744—1769.

Ved opgangen til prækestolen i Voss kirke hænger en sortmalet rektangulær furutræes tavle, hvorpaa findes hans vita; den er indrammet av en smal forgyldt list.

Hans malede portræt hænger paa Solnor, det er malet før 1735 og findes gjengivet foran efter fotografi.

Hans hustru Kierstina Krag var sønne-datter av Nils Christensøn Krag, der nævnes 1667 som sogneprest til Ousø i Viborg stift, gift med Barbara Jonsdatter, og datter av sogneprest til Ousted Jacob Nielssøn Krag f. ca. 1672 død $10\frac{1}{1}$ 1749 og hans første hustru Drude Margrete Huulegaard, Anders Jenssøn Winds enke; blev gift 1735 og »de fremdrog et meget kjærlig, fredsommelig og fornøieligt ægteskab i 15 $\frac{1}{2}$ aar; af deres 8 børn ere de 7 hensovede før faderen, den ene gjenlevende er en datter«. Kierstina Krag flyttede med sin 12-aarige datter Drude Cathrine Haar til Bergen, og da datteren 15 aar gammel blev gift med sogneprest til Lindaas, magister Ludvig Daae, flyttede hun did, hvor hun døde i mai 1763. Efter hendes død blev det bekjendt for datteren og svigersønnen, at hendes laugværge, den sørgelig bekjendte øverste kapellan til Korskirken i Bergen Johan Whitte, der 1772 blev fradømt sit embede paa grund af misbrug av embedsmyndighed, nok her ogsaa havde misbrukt hendes tiltro, der blev proces, men mag. Ludvig Daae synes dog ikke at have villet forfølge sagen, hendes bo blev dog derved forringet ved ca. 3000 rgd.¹⁾

Der siges i ligprækenen, at Johan Christopher Haar var født af en hæderlig prestestamme, og at han var søn av Nils Pederssøn Haar f. i Odense ca. 1668 og student fra Odense skole; det ligger derfor nær at tænke »at den hæderlige prestestamme« har sin rod i de tre slægtled av navnet Haar, der var prester i Barløse sogn ved Odense 1567—1616²⁾. Der findes forøvrigt flere prester av samme navn i Danmark fra den tid, Peder Rasmussen Haar²⁾, der nævnes 1696 som sogneprest til Langaa og Øksendrup, hvis slægt endnu lever og Nils Nilsen Haar⁵⁾, der nævnes ca. 1694 som kapellan til Vordingborg, der alle formentlig tilhører samme slægt og muligens alle nedstammer fra presterne i Barløse.

Drude Cathrine Haar er den sidste repræsentant for slægtsnavnet Haar i Norge, selv om hun i ægteskab med Ludvig Daae fødte 15 børn, av hvilke 7 sønner og 1 datter efterlod en stor efter-slægt.

Johan Christopher Haars mor hed Karen Mangor; hun var datter av sogneprest til Manger prestegjeld Jonas Ellovssøn³⁾,

1) Daniel Thrapp: Bergenske kirkeforhold efter Pontoppidan.

2) S. V. Wiberg: Alm. dansk prestehistorie.

3) Pers. tidsskr. Række V b 1 s. 64 noten.

der døde 1666 og Margrete Ovesdatter; av deres børn kjendes 4¹⁾, 3 sønner og 1 datter, der alle tog navn efter prestegjeldet og kaldte sig Mangor. Den ældste søn raadmand og statskonduktør Elovius Mangor nævnes som stamfar for slægten Mangor²⁾. Den anden søn Ove, der blev student 1685, er vel den Ove Jenssøn(!) Mangor, der boede paa Sødal og gift med Jens Simonsøn Sødals enke Birgitte Bille, f. 20/1 1661 død 12/4 1694. Ove Mangor forærede 1703 et par alterstager til Bjerregravs kirke og solgte 1707 Sødal til justitsraad Henrik Bille³⁾.

Den tredje søn Hans Mangor gift med Christine Hanning, godseier i Sogndal døde 1739⁴⁾. Datteren Karen Mangor, gift med Nils Pedersøn Haar havde 4 børn, hvorav den ældste Peder Elovius, født i Dalsgaard prestegaard, Taarup sogn 15/3 1703 brukte navnet Mangor. Han blev student fra Viborg skole 1721, kand. theol. 1725 og udnævnt til rektor i Korsør 1727⁵⁾; da skolen i Korsør blev nedlagt, blev han 1739 udnævnt til sogneprest i Spydeberg i Akershus stift, hvor han døde 6/1 1768. Han var 5/10 1741 gift med Karen Stockfleth Hoff⁶⁾ død 15/5 1792, datter av provst og sogneprest til Toten Oluf Hannibal Hoff og Sophie Boyesen. J. H. Wille karakteriserer ham saaledes i sin bok om Spydeberg (trykt 1779): Han var en god latiner, især paa vers, derhos en god akerdyrker og husholder. Hans enke bor nu paa Bragenæs (=: Drammen) med sine to døttre, hvoraf den ene er gift med sognepresten der Hr. Hans Hammond⁷⁾.

Nils Pedersøn Haar og Karen Mangor havde foruden disse to sønner ogsaa to døttre, hvorav den ene vel maa have været gift Bille og mor til sørgeversets forfatter Elovius Bille, der jo udtrykkelig kalder sig avdødes søstersøn⁸⁾.

Formodentlig som brudegave til Johan Christopher Haar og Kierstina Krag findes et sølvkrus, der tager henved 4 flasker og

1) Lampe: Bergens stifts biskopper og prester.

2) Lengnichs stamtavle Herfordt.

3) Trap: Kongeriget Danmark.

4) Pers. tidsskr. Række V b 1 s. 64—67.

5) Hundrup: Lærerstanden ved de nedlagte latinskoler Korsør etc., hvor der siges, at han er søn Peder Pedersøn Haar.

6) Hun staar ikke nævnt mellem sogneprest Oluf Hoff's børn i M. Kubberud; Nogle oplysninger om sognepresterne i det samlede Totens kald efter reformationen.

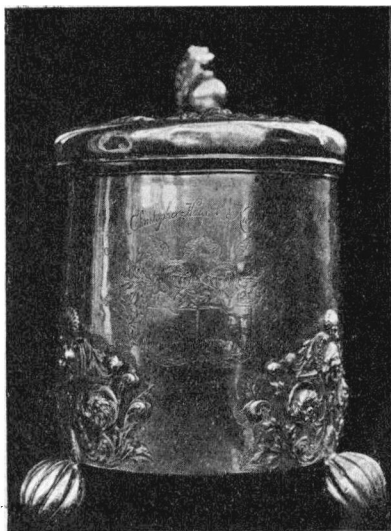
7) Hans Hammond f. i Meldalen 24/2 1734 sogneprest til Bragenæs og Strømsø 1775 og død som sogneprest til Rakkerstad 15/5 1792. Bekjendt forfatter. Gift 2 13/2 1772 med Anne Sophie Mangor f. 19/12 1747 d. 9/2 1794.

8) Nogen Elovios Bille har jeg ikke fundet hverken i Møllerup: Bille-Slægten eller i Danmarks adels aarbog.

veier 1.8 kilo. Paa dette krus findes deres navne samt begge slægters vaabner eller emblemer. Det merke, der betegner slægten Haar kan muligens lede til oplysning om, hvorvidt de forskjellige presteslægter av dette navn hører til samme æt, jeg har derfor ladet det fotografere og gjengiver det her¹).

Dette krus eies nu av provst Anders Daae, tidligere sogneprest til Holme, der nu bor i Kristiania; hans farfar Johan Christopher Haar Daae, der døde 1827 som sogneprest til Vøe var dattersøn av Johan Christopher Haar, og, opkaldt efter morfaren, arvede han foruden dette krus ogsaa en pokal, der saaledes beskrives av biskop Pavels dat. 8/7 1820 fra visitatsen i Nordalen, hvor han da var prest:

»Præsten Daae har en meget sjelden Pocal, den er et Strudseæg indfattet i Sølv med Sølvfod og Sølvlaag, hans Morfar, en Haar, som siden blev Præst til Voss, har ladet den gjøre til Erindring om hans Reise som Skibspræst. Paa de tre sider er indgraveret Skibet, hvorpaa han reiste, Ca-

stellet i Trankebar og Kjøbenhavn med alle dens Taarne og latinske Inscriptioner, der betegner Aar og Dag, da han reiste, kom til Indien og vendte tilbage til Danmark. Denne Pocal sattes paa Bordet foran Provstens Couvert og af den drak vi i Madera Bispindens Skaal. Den har aldrig været brugt saalænge den har været i Daaes væge og at den indviedes min Kone til Ære, var en Opmærksomhed, der fortjente Gjengæld, altsaa beholdt jeg den og udbragte Løkkenskning til Daae og hans Kone med deres Forflyttelse til Vøe. Under Samtalens Gang opdagedes det, at Provst Birkelands fødselsdag var $31/7$ og Daaes $2/8$. Denne Sjeldenhed voldte 3 nye Skaaler til Provsten, til mig [biskop Pavels fødselsdag $1/8$] og til Verten efter Dagenes Orden. Jeg mindes ikke den Tid, jeg har havt et saa fornøylegt Middagsmaaltid og min Kone tilstod, at hun ikke har havt en saa behagelig fødselsdag siden hun kom til Bergen«.

¹ Henry Petersen: Danske geistlige sigiller, findes intet segl, der ligner eller minder om dette merke.

Pocalens senere eiere er: Nævnte Johan C. H. Daae forærede sin ældste sønnesøn og navne den i faddergave paa Solnor 1821, men da denne gut døde 1870, kom den til hans far, Johan C. H. Daaes ældste søn, eier av Solnor og kaptein i Bergenske brigade Ludvig Daae, der forærede den 1861 i faddergave til sin ældste sønnesøn Johan Christopher Haar Daae, der døde ugift paa Solnor 1912 som eier av Solnor og lensmand i Skodje. Paa Solnor findes den gamle pokal frømedes.

Mikkel Nielsen Haar

tidligere munk nævnes 1567 som sogneprest til Barløse

Lucas Mikkelsen Haar

f. c. 1543, † 1612, sogneprest til Barløse, g. m. Kristine — —, 6 sønner og 3 døtre

Knud Lucassen Haar

sogneprest til Barløse, † 1616

Niels Pedersen Haar

f. i Odense c. 1668, student fra Odense, cand. theol. 1696, sogneprest til Taarup, Kvols og Borris, † $2\frac{1}{8}$ 1712, g. m. Karen (Cathrine) Mangor

<i>Peder Elovius Mangor</i> f. $15\frac{1}{8}$ 1703, † $6\frac{1}{1}$ 1768 sogneprest til Spydeberg	<i>Johan Christopher Haar</i> f. $1\frac{1}{11}$ 1705, † $3\frac{1}{5}$ 1751 sogneprest til Voss	Datter	Datter
---	--	--------	--------

Ellef Jonsson, Slakstad i Bjarkøy
— 1611 —

Jonas Ellefssøn

død som sogneprest til Manger 1666

<i>Elovius Mangor</i> student 1682, raadmand og stads- konduktør g. m. Johanne Herfort efterslægt	<i>Ove Mangor</i> student 1685, g. m. Birgitte Bille 1661—1694 boede paa Sødal	<i>Hans Mangor.</i> 1655—1734 g. m. Christine Hanning 2 døtre	<i>Karen Mangor</i> g. m. sogneprest Nils Pedersen Haar † 1712
	<i>Peder Elovius Mangor</i> 1703—1768 sogneprest til Spyde- berg	<i>Johan C. Haar</i> 1705—1751 sogneprest til Voss	2 døtre